

Zarządzenie Nr 51/2016
Burmistrza Miasta i Gminy Człopa
z dnia 24 października 2016 r.

**w sprawie zatwierdzenia Diagnozy Zapotrzebowania Na Wsparcie Ze Środków
Finansowych Unii Europejskiej W Ramach Osi VIII Edukacja Regionalnego Programu
Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 - 2020.**

Na podstawie art. 30 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) w związku z art. 5 ust. 7 i art. 5c pkt 2 ustawy z dnia września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156, ze zm.) zarządzam co następuje:

§1

Przyjmuję Diagnozę Zapotrzebowania na Wsparcie Ze Środków Finansowych Unii Europejskiej W Ramach Osi VIII Edukacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014- 2020 dla Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszego zarządzenia.

§2

Diagnozę, o której mowa w §1, należy przedłożyć Dyrektorowi Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie.

§3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

BURMISTRZ
mgr Zdzisław Kmiec

DIAGNOZA
ZAPOTRZEBOWANIA NA WSPARCIE
ZE ŚRODKÓW FINANSOWYCH
UNII EUROPEJSKIEJ
W RAMACH OSI VIII EDUKACJA
REGIONALNEGO PROGRAMU
OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO
2014 - 2020

PUBLICZNE GIMNAZJUM
IM. JANA PAWŁA II W CZŁOPIE

Człopa, październik 2016 r.

Spis treści

1.	Wstęp	3
1.1.	Opis obszaru problemowego	3
1.2.	Cel diagnozy	4
2.	Opis procedury diagnozy	5
2.1.	Analiza placówki, źródła danych	5
2.2.	Wskaźniki	7
3.	Analiza Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie	7
3.1.	Dane ogólne	7
3.2.	Baza dydaktyczna	8
3.3.	Egzamin gimnazjalny	10
4.	Diagnoza Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie	15
4.1.	Ocena stanu obecnego	15
4.2.	Wskazane zapotrzebowanie	17
4.3.	Wnioski i rekomendacje	20

1. Wstęp

1.1. Opis obszaru problemowego

Gmina Człopa położona jest w południowo - zachodniej części Pojezierza Wałeckiego w województwie zachodniopomorskim w powiecie wałeckim. Gmina zajmuje łączną powierzchnię 348 km² i liczy 5046 mieszkańców, w tym 2345 osób mieszkających w mieście. Gęstość zaludnienia obecnie sięga poziomu 14 osób/km² i jest znacznie mniejsza w skali powiatu (38 osób/km²) oraz województwa (75 osób/km²). Mieszkańców Gminy Człopa charakteryzuje wysoki udział osób w wieku produkcyjnym: 3243 (64,3%) oraz zbliżona ilość osób w wieku przed (19,1 %) i poprodukcyjnym (16,6 %).

W roku 2014 odnotowano 312 bezrobotnych zarejestrowanych w PUP co stanowi 9,6% mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym. Ok. 58% wszystkich osób bez pracy stanowiły kobiety. Wskazany poziom bezrobocia przyczynia się do znacznej migracji oraz niskiego poziomu rozwoju przedsiębiorczości na tle powiatu i województwa. Wykształcenie bezrobotnych mieszkańców powiatu wałeckiego nie przedstawia się dobrze, na 2859 osób zarejestrowanych w PUP w Wałczu tylko 239 posiada wykształcenie wyższe, 686 zawodowe, 257 ogólnokształcące, 712 zasadnicze zawodowe i aż 965 podstawowe¹. Jak wynika z tych danych społeczność powiatu, w tym Gminy Człopa, przedwcześnie zakończyła edukację i posiada niewystarczające do zapotrzebowania na rynku pracy wykształcenie. W związku z czym należy zintensyfikować nauczanie najmłodszych obywateli, aby budować nowe wzorce.

Ilość udzielonych świadczeń z pomocy społecznej w postaci zasiłków stałych, okresowych oraz dożywiania wzrasta na przestrzeni ostatnich lat. Jest to efekt ubóstwa, długotrwałych chorób, niepełnosprawności, wielodzietności oraz bezrobocia.

Na terenie Gminy Człopa działają następujące placówki oświatowe: Przedszkole Publiczne „Leśna Kraina” w Człopie, Szkoła Podstawowa w Człopie oraz Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie.

Niniejszą diagnozą objęto Gimnazjum Publiczne im. Jana Pawła II w Człopie mieszczące się przy Pl. Zwycięstwa 6. Grupa docelowa, której dotyczy wsparcie w ramach planowanych działań projektowych to uczniowie klas 1-3. Wsparcie w ramach operacji powinno pomóc w rozwiązaniu problemów gimnazjum, głównie poprzez:

---

¹ Dane opracowane na podstawie informacji dostępnych na stronie internetowej szczecin.stat.gov.pl Urzędu Statystycznego w Szczecinie.

- ✓ podnoszenie jakości pracy szkoły w zakresie kształcenia i wychowania,
- ✓ polepszenie wyników uzyskiwanych na egzaminie gimnazjalnym,
- ✓ wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów,
- ✓ mobilizowanie, motywowanie i pomoc uczniom szczególnie uzdolnionym,
- ✓ rozbudzanie ciekawości poznawczej ucznia przez urozmaicenie metod i form pracy, indywidualizację pracy z uczniem zdolnym i słabym,
- ✓ podniesienie poziomu atrakcyjności procesu nauczania poprzez wykorzystywanie komputerowych programów edukacyjnych, lekcji z wykorzystaniem zasobów Internetu, prezentacji komputerowych itp.,
- ✓ dostosowanie bazy szkoły do wyzwań nowoczesnego procesu dydaktycznego,
- ✓ rozwiązywanie problemów w organizacji pracy poza lekcjami (np. zorganizowanie transportu dzieci ze szkoły do domu, zakup pomocy dydaktycznych uatrakcyjnających zajęcia).

1.2. Cel diagnozy

Celem ogólnym diagnozy jest określenie zapotrzebowania na wsparcie finansowe ze środków Unii Europejskiej dla projektów wnioskujących o dofinansowanie w ramach osi VIII Edukacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

Zakres diagnozy obejmuje przede wszystkim analizę:

- a) wyników osiągniętych przez uczniów,
- b) doradztwa zawodowego,
- c) zapotrzebowania na zajęcia pozalekcyjne, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć matematyczno – informatycznych, z nauk przyrodniczych, językowych oraz zajęć rozwijających kompetencje kluczowe na rynku pracy, a także zajęcia korekcyjno-kompensacyjne i wyrównawcze
- d) bazy wyposażenia szkoły po kątem nauczania przedmiotów matematyczno-informatycznych, z nauk przyrodniczych i językowych oraz zajęć dodatkowych pogłębiających wiedzę, zajęć wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych.

oraz określenie zapotrzebowania placówki i wskazanie działań zmierzających do osiągnięcia celu.

2. Opis procedury diagnozy.

2.1 Analiza placówki, źródła danych.

Diagnoza została oparta na analizie danych zastanych i badaniu ankietowym. Do analizy danych zastanych wykorzystano przede wszystkim dokumenty opracowane w szkole oraz raporty Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej.

Wykaz ważniejszych źródeł:

- ✓ raport z ewaluacji problemowej Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie,
- ✓ www.oke.poznan.pl - informacje o wynikach egzaminu gimnazjalnego, zestawienia i analizy,
- ✓ www.ewd.edu.pl – wskaźnik EWD.

Diagnoza bazuje również na badaniu ankietowym, które zostało zrealizowane w okresie sierpień - wrzesień 2016 r. Podczas badania wykorzystano 7 ankiet:

- ✓ Ankieta nr 1 potrzeb placówki oświatowej;
- ✓ Ankieta nr 2 aktualna baza dydaktyczna, zapotrzebowanie na wyposażenie pracowni przedmiotów przyrodniczych: biologia, chemia, geografia, fizyka;
- ✓ Ankieta nr 3 aktualna baza dydaktyczna, zapotrzebowanie na wyposażenie pracowni z przedmiotów matematyczno - informatycznych;
- ✓ Ankieta nr 4 aktualna baza dydaktyczna, zapotrzebowanie na wyposażenie sal lekcyjnych do nauki języków: polskiego, niemieckiego, angielskiego;
- ✓ Ankieta nr 5 Ankieta dla Rady Rodziców,
- ✓ Ankieta nr 6 Ankieta dla Rady Pedagogicznej,
- ✓ Ankieta nr 7 Ankieta dla uczniów placówki.

Powyższeankiety zostały rozdane odpowiednim grupom badawczym, następnie zebrane i przeanalizowane.

Kwestionariuszankiety nr 1 obejmował następujące obszary:

- ✓ dane ogólne szkoły (liczba uczniów w podziale na klasy i płeć, uczniowie dojeżdżający, wyniki egzaminów gimnazjalnych, pytania dot. liczby osób niepełnosprawnych w szkole i rodzaj niepełnosprawności, itp.),
- ✓ zajęcia pozalekcyjne (zajęcia realizowane w ramach projektów lub budżetu gminy, zapotrzebowanie na zajęcia korekcyjno – kompensacyjne, wyrównawcze lub zajęcia

dot. poprowadzenia zajęć pozalekcyjnych itp.),

- ✓ program doradztwa edukacyjno-zawodowego (czy szkoła zatrudnia psychologa, czy w szkole prowadzone są zajęcia z doradztwa edukacyjno-zawodowego i w jaki sposób, zapotrzebowanie na formy doradztwa edukacyjno-zawodowego),
- ✓ zaangażowanie rodziców / opiekunów prawnych w proces edukacji dzieci i młodzieży (pytanie o formy zaangażowania),
- ✓ dodatkowe uwagi.

Odpowiedzi na pytania zawarte w tej ankiecie udzieliła dyrekcja szkoły.

Kwestionariusze ankiet nr 2 do nr 4 składały się z pytań dotyczących aktualnej bazy dydaktycznej szkoły, posiadania przez szkołę wyposażenia pracowni zgodnie z katalogiem wyposażenia szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych opracowany przez MEN, zapotrzebowania na nowy sprzęt dydaktyczny w odniesieniu do poszczególnych pracowni. Badanie obejmowało również zapotrzebowanie na inne wyposażenie niewymienione w katalogu MEN. Odpowiedzi na zagadnienia zawarte w tych ankietach udzieliła dyrekcja placówki w porozumieniu z radą pedagogiczną

Kwestionariusz ankiety nr 5 uwzględniał opinie rodziców zaangażowanych w działalność Rady Rodziców Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II oraz tzw. „trójek klasowych”. Ankieta dotyczyła oceny stanu obecnej placówki, stwarzania przez szkołę oraz kadrę pedagogiczną możliwości dodatkowego kształcenia umiejętności uczniów, sposobów prowadzenia lekcji i dostępnego w placówce wyposażenia dydaktycznego.

Kwestionariusz ankiety nr 6 badał kwestie związane z warunkami kształcenia umiejętności uczniów podczas zajęć, uwzględnianie w pracy dydaktycznej różnorodnych metod i form pracy z uczniem, sposobów budowania środowiska edukacyjnego. Część pytań zawartych w ankiecie pokrywała się z pytaniami z ankiety nr 1. Ankieta przeznaczona była dla nauczycieli placówki.

Kwestionariusz ankiety nr 7 obejmował opinie interesariuszy szkoły – uczniów. Ankieta dotyczyła stwarzania przez szkołę oraz kadrę pedagogiczną warunków kształcenia ich umiejętności, sposobów prowadzenia lekcji i dostępnego w placówce wyposażenia dydaktycznego.

Źródłem wszystkich danych przedstawionych w niniejszym dokumencie były wymienione wyżej ankiety, dokumenty wewnętrzne szkoły, dokumenty pozyskane od Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, akta zgromadzone w referacie ds. oświaty Urzędu Miasta i Gminy Człopa oraz inne materiały będące w posiadaniu placówki.

2.2. Wskaźniki.

W celu opracowania niniejszej diagnozy zapotrzebowania na wsparcie ze środków finansowych Unii Europejskiej w ramach osi VIII Edukacja RPO WZ wzięto pod uwagę m.in. następujące wskaźniki:

- liczba uczniów w szkole w podziale na klasy i płeć,
- liczba uczniów dojeżdżających,
- wyniki egzaminów zewnętrznych,
- wskaźniki: EWD, tendencja rozwojowa i wartość staninowa,
- rodzaj, źródło finansowania i liczba zajęć pozalekcyjnych,
- zapotrzebowanie na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, wyrównawcze, dodatkowe rozwijające i pogłębiające wiedzę,
- zapotrzebowanie uczniów na zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe zgodnie z definicją z wytycznych dot. edukacji,
- forma doradztwa edukacyjnego w szkole oferowanego uczniom, zapotrzebowanie na dodatkowe zajęcia doradztwa zawodowego,
- aktualne zaplecze dydaktyczne szkoły,
- zapotrzebowanie na wyposażenie pracowni biologicznej, chemicznej, fizycznej, geograficznej, matematycznej, informatycznej, języka polskiego, języka angielskiego oraz języka niemieckiego,
- liczba uczniów niepełnosprawnych.

3. Analiza Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie.

3.1. Dane ogólne

Do Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie w obecnym roku szkolnym 2016/2017 uczęszczają 62 kobiety i 79 mężczyzn, łącznie 141 uczniów. Z pozyskanych danych wynika, że 58 % z nich (83 osoby) mieszka na terenie Gminy Człopa i w celu dotarcia do szkoły korzysta z transportu zbiorowego (autobusowego). Średnia odległość dojazdu do placówki to 9,53 km. W gimnazjum uczy się 8 uczniów niepełnosprawnych (5 dziewcząt i 3

chłopców): 1 osoba z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i niepełn. ruchową, 3 osoby upośledzone umysłowo w stopniu umiarkowanym, 1 osoba z chorobą narządu wzroku, 1 osoba upośledzona umysłowo w stopniu lekkim i 2 uczniów niepełnosprawnych ruchowo.

Szkoła prowadzi dla swoich podopiecznych zajęcia pozalekcyjne: socjoterapeutyczne (40 osób w 4 grupach) oraz korekcyjno-kompensacyjne (25 osób w 5 grupach) finansowane ze środków budżetowych Gminy Człopa.

W szkole w ramach preorientacji zawodowej uczniów klas III realizowany jest przez pedagoga szkolnego autorski program „Droga do kariery”, którego cel to przygotowanie uczniów do wyboru kierunku kształcenia zgodnego z preferencjami zawodowymi oraz uświadomienie, że zawód nie jest wybierany na całe życie i że każdy może wykonywać co najmniej kilka zawodów, a także wyrobienie przekonania, że człowiek pracujący musi uczyć się przez cały czas. W klasach I i II realizowane są działania związane z zawodoznawstwem wynikające z programu wychowawczego szkoły, są to: poznawanie swoich zainteresowań i uzdolnień; spotkania z osobami – pracownikami, w celu poznania specyfiki zawodu, odwiedzanie miejsc pracy – przeznaczana jest, co najmniej jedna godzina w roku - zajęcia prowadzą wychowawcy lub pedagog.

W ramach swojej pracy szkoła organizuje wiele wydarzeń promujących naukę np. wieczorki poetyckie, Dzień Talentów, konkursy przedmiotowe oraz tworzy gazetki ściennie prezentujące prace uczniów i informujące o ich sukcesach, a także uczestniczy w licznych imprezach środowiskowych, programach Centrum Edukacji Obywatelskiej i przekazuje informacji o swojej działalności do czasopism lokalnych. Szkoła od 9 lat w ramach dodatkowej aktywności prowadzi wymianę uczniowską z niemiecką gminą Neuenkirchen. Ponadto placówka w latach 2009-2015 realizowała sześć różnych projektów edukacyjnych dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Gimnazjum nie prowadzi żadnego rodzaju działań dla uczniów w okresie wakacji.

Współpraca placówki z rodzicami opiera się przede wszystkim na organizowaniu zebrań plenarnych, spotkań z wychowawcą, dyżurów wychowawczych oraz rozmów indywidualnych. Frekwencja na zebraniach jest stosunkowo wysoka, wynosi 60-70%.

3.2. Baza dydaktyczna

Budynek Gimnazjum składa się z następujących sal przeznaczonych do nauki:

nr sali	przeznaczenie
2	czytelnia, sala do nauki plastyki i muzyki
8	świetlica szkolna
105	historia
107	język polski
108	język polski
205	matematyka
207	matematyka
208	geografia, biologia
210	chemia, fizyka
211	informatyka, WOS, zajęcia techniczne
212	język niemiecki
304	język angielski

Z zebranych ankiet wynika, że pracownie języka polskiego wyposażono w telewizor i odtwarzacz DVD (1 szt.) oraz słowniki: ortograficzny, j. polskiego, frazeologiczny, symboli, poprawnej polszczyzny. Ilość i jakość posiadanych sprzętów i publikacji są wystarczające.

Sala do nauki języka niemieckiego jest wyposażona w odtwarzacz CD, tablicę multimedialną z oprogramowaniem, ekran ścienny, komputer z monitorem oraz laptop. Wymieniony sprzęt jest sprawny.

W pracowni języka angielskiego jedynym sprzętem w dobrej kondycji są duże słowniki polsko-angielskie. Pozostała posiadana baza: radiomagnetofon i słowniki polsko-angielskie ze względu na ich zużycie nadają się do wymiany.

Pracownia przyrodnicza posiada zgodnie z katalogiem MEN następujący sprzęt: mikroskopy optyczne, szkiełka przykrywkowe i podstawowe, pęsety, preparaty mikroskopowe, model szkieletu człowieka, model budowy anatomicznej człowieka, fartuchy laboratoryjne, zlewki różnej wielkości, sacharozę, jodynę, sól kuchenną, globus większy, mapy ścienne, kompas, globusy małe, atlasy, mapy turystyczne Polski, okulary ochronne, wagi laboratoryjne, termometry laboratoryjne, korki do próbek z otworem, saczki laboratoryjne, wskaźniki (uniwersalne, fenoloftaleinę), modele do budowania cząsteczek, kwasy (solny, siarkowy, azotowy, octowy, oleinowy, palmitynowy, stearynowy), komplet do elektromagnetyzmu, komplet do nauki o prądzie oraz zestaw do optyki. Większość wymienionych sprzętów jest sprawna. Pozycje: jodyna, mapy ścienne, globusy małe, fartuchy laboratoryjne, okulary laboratoryjne i wagi zostały wskazane jako mocno zużyte lub zepsute. Ponadto szkoła posiada w sali przyrodniczej dodatkowy sprzęt, niewymieniony w katalogu MEN: teleskop szkolny, mapa hipsometryczna wypukła świata i Polski, mapy polityczne

świata i mapy fizyczne Polski, mapy administracyjne Polski. Stan wymienionych map został określony na mocno zużyty.

Sala informatyczna wyposażona jest w następujący sprawny sprzęt: komputer stacjonarny i serwer, terminale dla uczniów, laptop dla nauczyciela, drukarkę sieciową, projektor oraz monitor. Ponadto pracownia posiada drugi monitor i drukarkę, które są już mocno zużyte.

Klasa do nauki matematyki ma na stanie 2 tablice interaktywne oraz zestawy modeli brył dużych i małych. Sprzęt jest sprawny, nie wymaga wymiany.

3.3 Egzamin gimnazjalny

Wyniki egzaminu gimnazjalnego odzwierciedlają poziom nauczania w szkole, należy je jednak zawsze porównywać ze średnimi wynikami osiągniętymi przez powiat, województwo czy kraj. Dodatkowo można wykorzystać również rozkłady staninowe, wykresy tendencji rozwojowej szkoły czy wskaźnik EWD.

Wyniki egzaminu gimnazjalnego oraz ich wysokość w skali staninowej² przedstawiają poniższe tabele:

rok 2015

zakres/ średni wynik %	historia i WOS	j. polski	część matem- przyrodnicza		j. niemiecki		j. angielski	
			M	P	PP	PR	PP	PR
szkoły	54,54	49,50	36,57	41,17	57,78	33,83	57,07	39,04
<i>Stanin</i>	2	2	3	3	6	-	4	-
powiatu	57,20	53,65	40,34	44,39	50,50	29,57	59,64	45,09
województwa	61,93	58,28	45,13	47,98	56,76	38,50	65,69	49,69
kraju	64	58,85	46,32	48,70	57	41	67	48

rok 2014

zakres/ średni wynik %	historia i WOS	j. polski	część matem- przyrodnicza		j. niemiecki		j. angielski	
			M	P	PP	PR	PP	PR
szkoły	52,79	58,33	36,88	51	57,24	33,71	59,12	33,84
<i>Stanin</i>	4	4	4	6	6	-	5	-
powiatu	52,95	61,53	38,78	47,68	48,34	30,47	59,59	35,32
województwa	56,63	64,86	43,93	49,57	53,10	37,76	64,66	46,05
kraju	57	66	45	50	53	36	64	43

² stosowana w pomiarze dydaktycznym odpowiada na pytanie jaką pozycję zajmuje wynik osiągnięty przez szkołę na tle wyników osiągniętych przez całą badaną populację, gdzie 1 – najniższy, 9- najwyższy

rok 2012 i 2013

zakres/ średni wynik %		historia i WOS	j. polski	część matem- przyrodnicza		j. niemiecki		j. angielski	
				M*	P*	PP*	PR*	PP*	PR*
szkoły	2013	49,20	55,41	38,59	57,44	54,69	32,29	62,17	53,20
	2012	52,80	58,23	38,59	48,89	61,48	36,55	56,76	40,76
Stanin	2013	3	4	3	5	5	-	5	-
	2012	4	4	4	5	6	-	5	-
powiatu	2013	52,64	55,56	42,21	55,42	53,08	33,36	58,91	43,14
	2012	55,33	60,38	41,51	47,11	54,08	27,47	56,41	38,46
województwa	2013	55,36	58,06	44,75	56,17	57,76	39,06	61,36	45,41
	2012	58,57	62,34	45,14	48,55	56,32	30,99	61,92	45,93
kraju	2013	58	62	48	59	58	40	63	45
	2012	61	65	47	50	57	33	63	46

*M-część matematyczna, P-część przyrodnicza, PP- poziom podstawowy, PR- poziom rozszerzony

Wyniki procentowe i staninowe pozwalają na wyciągnięcie następujących wniosków:

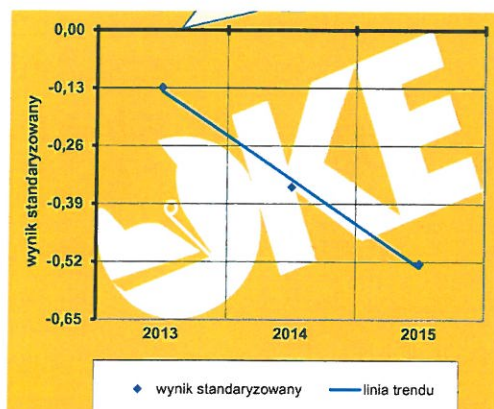
- ✓ średnie wyniki szkoły z języka polskiego, historii, matematyki są niższe od średniej powiatu, województwa i kraju, wartości staninowe dla tych przedmiotów mieszczą się w przedziale 2 (bardzo niski) – 4 (niżej średniej)
- ✓ średnie wyniki z przedmiotów przyrodniczych w roku 2015 spadają poniżej średniej i osiągają wartość staninową 3 - niską (do roku 2014 były wyższe od średniej powiatu i województwa - wartość staninowa osiąga wówczas poziom 6 - wyżej średni),
- ✓ średnie wyniki z języka niemieckiego w roku 2013 są niższe od średniej województwa, w latach 2014 i 2015 są już wyższe od tej średniej i na skali staninowej osiągają wartość 6,
- ✓ lata 2013, 2014 i 2015 z języka angielskiego to wynik niższy od wyniku województwa, wartość staninowa w 2015 roku to pozycja 4 – niżej średniej.

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu w poszukiwaniu jeszcze lepszego narzędzia komunikowania wyników egzaminów zewnętrznych wprowadziła metodę analizy tendencji rozwojowej szkoły³. Zobiektywizowane w ten sposób średnie wyniki punktowe placówki z kolejnych lat umieszczono na jednym wykresie. Powstała na ich podstawie linia trendu określa tendencję rozwojową szkoły.

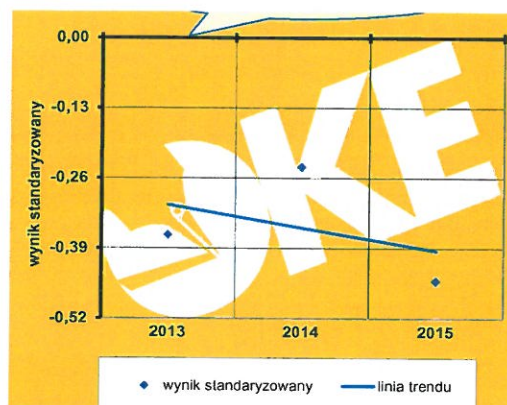
³ umożliwia interpretowanie wyników egzaminacyjnych w odniesieniu do wyników populacji na przestrzeni lat. Na podstawie analizy tendencji rozwojowej można wnioskować o wzroście, spadku lub braku postępu w zakresie osiągnięć szkoły, a tym samym nie dopuszczać do uproszczonej oceny pracy szkoły w oparciu o średni wynik punktowy z jednego roku.

Poniżej przedstawiono wykresy tendencji rozwojowych gimnazjum dla poszczególnych części egzaminów zewnętrznych:

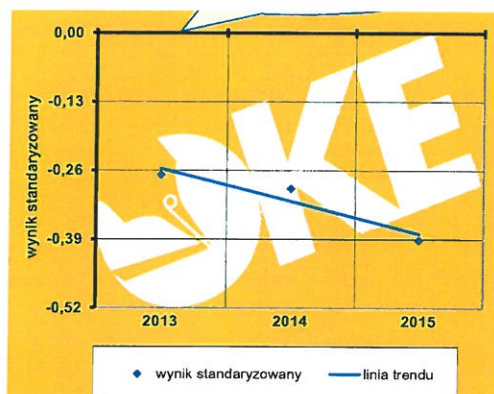
JĘZYK POLSKI

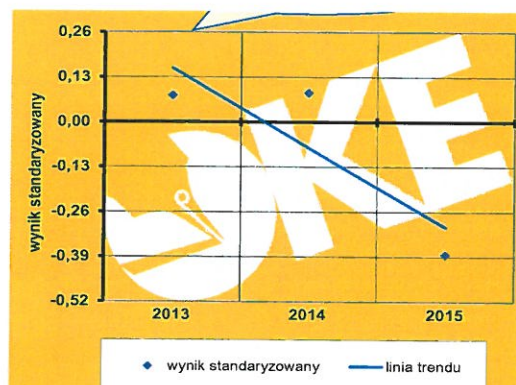
HISTORIA I WOS

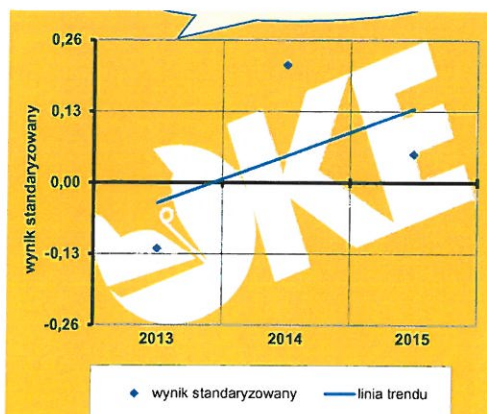
MATEMATYKA

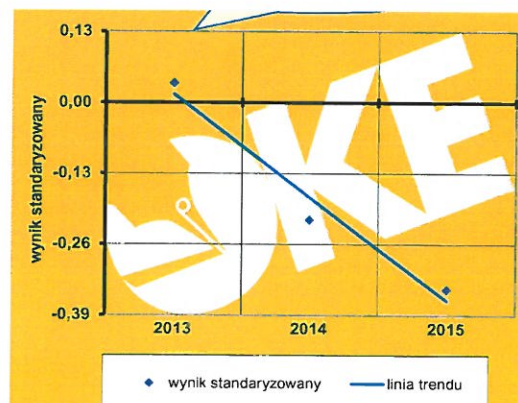
PRZEDMIOTY PRZYRODNICZE

JĘZYK NIEMIECKI

JĘZYK ANGIELSKI

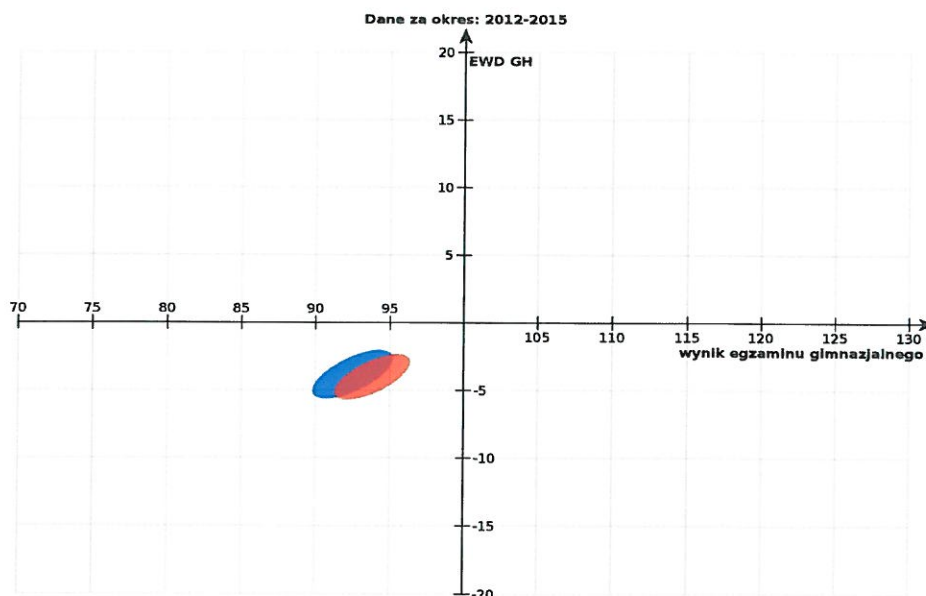

Na podstawie zaprezentowanych wyżej wykresów wysunąć można następujące wnioski:

- ✓ rosnąca tendencja rozwojowa występuje jedynie w przypadku języka niemieckiego, gdzie wyniki egzaminów są wyższe od średniej województwa dzięki wiedzy zdobytej już na etapie szkoły podstawowej,
- ✓ pozostałe przedmioty egzaminacyjne wykazują malejącą tendencję rozwojową oraz wyniki niższe od średniej województwa,
- ✓ największy spadek wyników oraz mocno malejącą tendencję rozwojową można zauważyć w przypadku przedmiotów przyrodniczych, języka polskiego i języka angielskiego,
- ✓ w przypadku matematyki oraz historii i WOS możemy mówić o małym spadku wyników i nieznacznie malejącej tendencji rozwojowej.

Wskaźnik EWD⁴ przedstawiany jest w formie graficznej. Poniżej trzyletni wskaźnik EWD obliczony dla gimnazjum:

CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA

GH – część humanistyczna

Wskaźniki obliczone na podstawie danych egzaminacyjnych z lat 2013-2015

Liczba zdających, których wyniki uwzględniono w analizie: 148

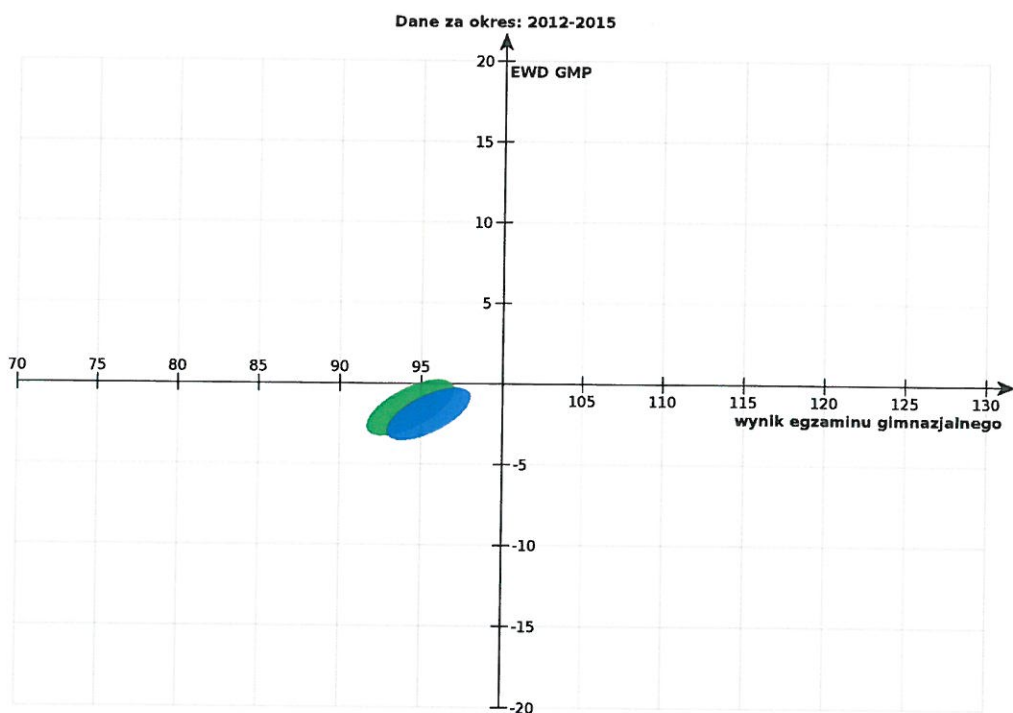
Wskaźniki obliczone na podstawie danych egzaminacyjnych z lat 2012-2014

Liczba zdających, których wyniki uwzględniono w analizie: 166

⁴ Edukacyjna Wartość Dodana - zestaw technik statystycznych pozwalających zmierzyć wkład danej szkoły w wyniki nauczania. Opis położenia elipsy (szkoły) w układzie współrzędnych (wynik egzaminu, EWD) może ułatwić wyróżnienie pięciu punktów odniesienia: szkoły neutralne, szkoły sukcesu, szkoły wspierające, szkoły wymagające pomocy i szkoły niewykorzystanych możliwości.

Dane za lata		2012-2014	2013-2015
EWD - część humanistyczna	górną granicę prz. ufności	-2.4	-2.1
	oszacowanie punktowe	-4	-3.9
	dolną granicę prz. ufności	-5.7	-5.7
średni wynik egz. - część humanistyczna	górną granicę prz. ufności	96.3	95.2
	oszacowanie punktowe	93.8	92.5
	dolną granicę prz. ufności	91.3	89.8
Liczba uczniów		166	148

CZĘŚĆ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZA

GMP – część matematyczno-przyrodnicza

Wskaźniki obliczone na podstawie danych egzaminacyjnych z lat 2013-2015

Liczba zdających, których wyniki uwzględniono w analizie: 148

Wskaźniki obliczone na podstawie danych egzaminacyjnych z lat 2012-2014

Liczba zdających, których wyniki uwzględniono w analizie: 166

Dane za lata		2012-2014	2013-2015
EWD - część matematyczno-przyrodnicza	górną granicę prz. ufności	-0.3	0.2
	oszacowanie punktowe	-1.9	-1.5
	dolną granicę prz. ufności	-3.5	-3.3
średni wynik egz. - część matematyczno-przyrodnicza	górną granicę prz. ufności	98.1	97
	oszacowanie punktowe	95.5	94.4
	dolną granicę prz. ufności	92.9	91.7
Liczba uczniów		166	148

Trzyletnie wskaźniki EWD zostały obliczone dla części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej. Z danych zaprezentowanych powyżej wynikają następujące spostrzeżenia:

- ✓ wskaźnik EWD graniczy z dodatnim dla części matematyczno-przyrodniczej egzaminu i zajmuje na wykresie dolną lewą ćwiartkę, co oznacza niskie wyniki i wysoki przyrost wiedzy – szkołę wspierającą,
- ✓ wskaźnik EWD jest ujemny dla części humanistycznej i zajmuje na wykresie dolną lewą ćwiartkę, co oznacza niskie wyniki i niski przyrost wiedzy – szkołę wymagającą naprawy.

4. Diagnoza Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie

Diagnoza zapotrzebowania na wsparcie dla Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie przeprowadzona na potrzeby niniejszego opracowania zawiera ocenę stanu zastanego w placówce przedstawionego w rozdziale poprzedzającym. Oceny tej dokonano w oparciu o zdanie wyrażone w ankietach przez uczniów, ich rodziców (tzw. rady oddziałowe) i grono pedagogiczne. Wymienione grupy osób zaopiniowały zarówno stan obecny szkoły, jak i też wskazały dziedziny, elementy czy zadania wymagające wsparcia.

4.1. Ocena stanu obecnego

Z odpowiedzi rodziców uczniów gimnazjum reprezentujących poszczególne klasy na temat obecnej sytuacji szkoły można wysunąć następujące wnioski:

- ✓ poprawa wyników uczniów z egzaminów gimnazjalnych jest konieczna,
- ✓ zdanie w sprawie umiejętności współpracy dzieci w grupie jest podzielone: 45% odpowiedzi na tak, 28% na nie i tyle samo osób nie ma zdania ,
- ✓ brak u uczniów wystarczającej motywacji do nauki przedmiotów ścisłych, udział dziecka w zajęciach pozalekcyjnych jest uzależniony od zapewnienia przez organizatora bezpłatnego dojazdu.
- ✓ szkoła nie jest wystraszająco wyposażona w nowoczesne technologie,

- ✓ w szkole potrzebne są dodatkowe zajęcia terapeutyczne, korekcyjno-kompensacyjne, socjoterapeutyczne, wyrównawcze oraz rozwijające zainteresowania uczniów ,
- ✓ rodziców nie stać na dodatkowo płatne zajęcia,

Ponadto większość rodziców nie potrafi precyzyjnie wypowiedzieć się co do sposobu prowadzenia zajęć w szkole (czy są ciekawe i zachęcają do samodzielnego pogłębiania wiedzy). Zdania są podzielone równo jeżeli chodzi o atrakcyjność zajęć pozalekcyjnych oraz wystarczające wyposażenie placówki w pomoce naukowe.

Grono pedagogiczne wraziło następujące zdanie na temat stanu obecnej placówki:

- ✓ rzadko podejmowane są następujące działania: wsparcie ucznia z sytuacją rodzinno-ekonomiczną, organizacja wydarzeń promujących języki oraz nauki ścisłe i przyrodnicze,
- ✓ w zakresie wsparcia ucznia zdolnego, wykorzystania pomocy dydaktycznych podczas lekcji, a także organizacji w szkole zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, wyrównawczych, socjoterapeutycznych i terapeutycznych nie wszystko się udaje,
- ✓ wsparcie ucznia z niepełnosprawnościami jest wystarczająco dobre,
- ✓ rzadko przeprowadzane są zajęcia przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii i innych tego rodzaju narzędzi,
- ✓ występuje brak działań w zakresie dostępności w szkole pomocy dydaktycznych wspomagających prowadzenie zajęć w ciekawy i innowacyjny sposób.

Ponadto nauczyciele wskazali, iż w placówce występują uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, które wynikają przede wszystkim z różnego rodzaju zaburzeń m.in. w funkcjonowaniu emocjonalno-społecznym oraz zaniedbań środowiskowych. Grono pedagogiczne oceniając zaangażowania rodziców w proces edukacji uczniów zauważyło, iż w zebraniach uczestniczą najczęściej te same osoby. Pozostali rodzice brak współpracy z placówką tłumaczą niezadowolającymi wynikami w nauce, problemami wychowawczymi oraz z dojazdem do szkoły. Jednocześnie w każdej klasie istnieje kilkoro aktywnych opiekunów, którzy interesują się osiągnięciami swoich dzieci oraz dodatkowo włączają się w życie szkoły.

Podobne pytania zostały skierowane do grupy losowo wybranych 40 uczniów gimnazjum. Z analizy ich odpowiedzi wysunąć należy następujące wnioski:

- ✓ komputery nie są wykorzystywane na zajęciach innych niż informatyka,
- ✓ eksperymenty na lekcjach przyrodniczych nie są wykonywane samodzielnie,

- ✓ w większości zajęcia nie są prowadzone w sposób ciekawy oraz nie wykorzystuje się na nich nowoczesnych technologii i innych pomocy dydaktycznych,
- ✓ uczniowie chcą aby lekcje były prowadzone w ciekawszy sposób,
- ✓ zdanie w sprawie organizowania atrakcyjnych zajęć pozalekcyjnych jest podzielone równo,
- ✓ uczniowie mają możliwość rozwijania w szkole swoich zainteresowań,
- ✓ pracownie j. polskiego nie są odpowiednio wyposażone w pomoce dydaktyczne,
- ✓ trudno określić poziom wyposażenia klas do nauki języków obcych i przedmiotów przyrodniczych (zdania są podzielone równo),
- ✓ sale matematyczna i informatyczna są odpowiednio wyposażone w pomoce dydaktyczne.

4.2. Wskazane zapotrzebowanie

Ankiety przeprowadzone wśród uczniów, rodziców i grona pedagogicznego obejmowały także wskazanie ewentualnego zapotrzebowania zarówno na organizację w szkole dodatkowych, pozalekcyjnych zajęć wyrównawczych, socjoterapeutycznych, korekcyjno-kompensacyjnych, terapeutycznych i pogłębiających zdobytą wiedzę (rozwijających zainteresowania) jak i doposażenia szkoły w sprzęt i pomoce niezbędne do ich realizacji.

Wszyscy ankietowani rodzice wyrażają chęć uczestnictwa ich dzieci w dodatkowych, bezpłatnych, pozalekcyjnych zajęciach wyrównawczych, największe zainteresowanie mają przedmioty: matematyka i język angielski (po 77%), nauki przyrodnicze i język niemiecki (po 64%) oraz język polski (32%). Większość rodziców chciałoby także, aby ich dzieci brały udział w tego samego rodzaju zajęciach pogłębiających wiedzę i rozwijających zdobyte na zajęciach szkolnych umiejętności. Tutaj zainteresowani wskazali zapotrzebowanie na następujące przedmioty: matematyka i język angielski (2/3 wskazań), język polski i biologia (1/3 wskazań) i dalej geografia, język niemiecki, fizyka i chemia.

73% rodziców ankietowanych stanowiło mieszkańców Gminy Człopa, których dzieci dojeżdżają do szkoły autobusem. Wszyscy jednogłośnie wskazują na uzależnienie udziału ich wychowanków w wyżej wymienionych zajęciach od zapewnienia bezpłatnego transportu.

Odpowiedzi uczniów w zakresie udziału w dodatkowych zajęciach są podobne do wskazań rodziców. Więcej niż połowa dzieci wyraziła chęć uczestnictwa w bezpłatnych pozalekcyjnych lekcjach wyrównawczych. Najczęściej wskazywane były tutaj zajęcia

z języka angielskiego (25 osób), następnie z języka polskiego i matematyki (połowa ankietowanych), a także nauk przyrodniczych (17 osób) oraz języka niemieckiego (1/4 uczniów). Jeszcze większe chęci dzieci wyraziły w udziale w bezpłatnych, dodatkowych zajęciach rozwijających umiejętności i pogłębiających już zdobytą wiedzę. Tutaj największym zainteresowaniem cieszyły się: język angielski, geografia, matematyka, język niemiecki oraz programowanie (25-50%). Na kolejnych miejscach wymieniano pozostałe nauki ścisłe, język polski, zajęcia artystyczne, fotografię, technikę i historię.

Nauczyciele i dyrektor placówki, wskazując zapotrzebowanie na realizację dodatkowych zajęć, wymienili następujące przedmioty:

Lp.	zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	zajęcia rozwijające
1.	język polski	język polski
2.	matematyka	matematyka
3.	język angielski	języki obce
4.	język niemiecki	przedmioty przyrodnicze
5.	przedmioty przyrodnicze	teatralne, artystyczne, techniczne
6.	historia	przedsiębiorczość, zawodoznawstwo
7.		informatyczne (programowanie)

Dodatkowo grono pedagogiczne stwierdza potrzebę przeprowadzenia dla uczniów zajęć rozwijających wszystkie kompetencje kluczowe niezbędne na rynku pracy: informatyczne, społeczno-emocjonalne, porozumiewania się w językach obcych, naukowo-techniczne, inicjatywność i przedsiębiorczość, umiejętność uczenia się, matematyczne.

W celu realizacji wymienionego wyżej zapotrzebowania na różnego rodzaju zajęcia dodatkowe grono pedagogiczne wskazało także sprzęt i pomoce, o które należałoby powiększyć bazę dydaktyczną szkoły.

NAUKI PRZYRODNICZE

L.p.	nazwa sprzętu	wymieniony w katalogu MEN		ilość	uwagi
		TAK	NIE		
1	Apteczka z wyposażeniem	x		1	biologia
2	Czajnik elektryczny	x		1	biologia
3	Fartuch laboratoryjny	x		10	biologia
4	Waga laboratoryjna	x		1	biologia
5	Lupy, lornetki	x		10	biologia
6	Stoper	x		5	biologia
7	Ciśnieniomierz	x		2	biologia
8	Szalki Petriego	x		10	biologia

9	Probówki z statywem	x		5	biologia
10	Okazy skał i minerałów	x		zestaw	geografia
11	Profile glebowe	x		zestaw	geografia
12	Rękawiczki lateksowe/wynylowe	x			biologia
13	Taśmy miernicze	x			biologia
14	Pipety Pasteura i pipety miarowe	x			biologia
15	Termometry laboratoryjne	x			biologia
16	Glukoza	x			biologia
17	Przewodnik roślin i zwierząt Proste klucze do oznaczania roślin	x		2	biologia
18	Model serca	x		8	biologia
19	Model skóry człowieka	x		1	biologia
20	GPS	x		1	geografia
21	Nawigacja satelitarna	x		1	geografia
22	Dane statystyczne w formie publikacji np. roczniki statystycz.	x		8	geografia
23	Maszyna elektrostatyczna	x		1	fizyka
24	Waga elektroniczna	x		4	fizyka
25	Siłomierze zakres 0N-1N	x		4	fizyka
26	Mierniki uniwersalne	x		3	fizyka
27	Zwierciadło wklęsłe i wypukłe	x		1	fizyka
28	Wskaźnik laserowy	x		1	fizyka
29	Pryzmat	x		4	fizyka
30	Siłomierz demonstracyjny		x	1	fizyka

MATEMATYKA I INFORMATYKA

L.p.	nazwa sprzętu	ilość	uwagi
1	Przybory matematyczne do tablicy magnetycznej białej	2 zestawy	matematyka
2	Plansze dydaktyczne	1 zestaw	matematyka
3	Przyrząd do pokazu modeli obrotowych	1	matematyka
4	Budujemy szkielety brył	2 zestawy	matematyka
5	Przybory tablicowe magnetyczne	2 zestawy	matematyka
6	Liniał z zamianą jednostek	2	matematyka
7	Aparat fotograficzny	1	informatyka/programowanie
8	Robot Lego Mindstorms EV3	1 komplet	informatyka/programowanie
9	Robot Kit 3	1 komplet	informatyka/programowanie
10	Arexx – Robot ASURO	1 komplet	informatyka/programowanie
11	Robot Kit zestaw 2	1 komplet	informatyka/programowanie
12	Robot Kit zestaw 1	1 komplet	informatyka/programowanie
13	mBot v.1.1 Makeblock	1 komplet	informatyka/programowanie

JĘZYK POLSKI

L.p.	nazwa sprzętu	ilość	uwagi
1	zestaw: tablica interaktywna, projektor	2 zestawy	
2	Plansze interaktywne 2.0. Język polski. Gimnazjum	1 zestaw	+ licencja
4	Język polski 4 części zdania, ortografia, stylistyka-program multimedialny	komplet	
5	Język polski 3 Części mowy dla gimnazjum-program multimedialny	komplet	
6	Gimnazjum pakiet przedmiotowy klasy 1-3	komplet	
7	Rodzaje i gatunki literackie z portretami pisarzy - 120 x 90 cm	komplet	

JĘZYK NIEMIECKI

L.p.	nazwa sprzętu	ilość	uwagi
1	Pracownia językowa	1	24 stanowiska
2	Mobilny niemiecki Kein Problem + poziom podstawowy	1 komplet	
3	Niemiecki XL Premium - fiszki	2 zestawy	

JĘZYK ANGIELSKI

L.p.	nazwa sprzętu	ilość	uwagi
1	Standardowy zestaw: tablica interaktywna, projektor	1	
2	Odtwarzacz CD, MP3	1	

4.3. Wnioski i rekomendacje.

Analiza materiału badawczego Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Człopie wykazała konieczność wyrównywania poziomu edukacyjnego uczniów, zapewnienia doradztwa edukacyjnego oraz doskonalenia już nabytych w placówce umiejętności. W tym celu należy najpierw wyeliminować trudności uniemożliwiające im poszerzanie wiedzy. Rekomendowanymi działaniami zbliżającymi do osiągnięcia tego celu są:

1. rozszerzenie oferty szkoły o dodatkowe zajęcia służące lepszemu przygotowaniu uczniów do kolejnych etapów kształcenia, poruszania się na rynku pracy oraz kształtowaniu kompetencji kluczowych;
2. doposażenie bazy dydaktycznej placówki,
3. realizacja doradztwa zawodowego przez wykwalifikowanego doradcę zawodowego.

Zapotrzebowanie na dodatkowe, bezpłatne zajęcia wskazują zarówno rodzice jak i grono pedagogiczne. Ponadto sami uczniowie również wyrażają chęć uczestnictwa w tego rodzaju spotkaniach. W placówce należy zrealizować następujące rodzaje zajęć:

- ✓ korekcyjno-kompensacyjne,
- ✓ wyrównawcze,
- ✓ o tematyce dostosowanej do zainteresowań uczniów, jednocześnie poszerzając ich wiedzę z przedmiotów podstawy programowej,
- ✓ rozwijające kompetencje o kluczowym znaczeniu dla dalszej edukacji oraz podjęcia zatrudnienia.

Wyżej wymienione zajęcia dadzą możliwość uzupełnienia, poszerzenia i przypomnienia wielu zagadnień z podstawy programowej. Działania podejmowane w ramach tych spotkań przyczynią się do kompleksowego rozwoju intelektualnego, osobowościowego i fizycznego uczniów. Przeprowadzona diagnoza wykazała konieczność uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej szkoły o zajęcia kształtujące u uczniów kompetencje społeczne, przygotowujące do zaistnienia na rynku pracy, a także rozwijające przedsiębiorczość oraz kreatywność. Szczególny nacisk należy położyć na zajęcia rozwijające zdolność logicznego myślenia, rozumowania i wykorzystania wiedzy w praktyce. Działania te powinny w konsekwencji podwyższyć kompetencje uczniów z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, technicznych czy językowych.

Zaleca się ponadto wprowadzenie do szkoły zajęć o tematyce ekologiczno-przyrodniczej oraz technologicznej, np. fotografia, programowanie, grafika komputerowa, robotyka, elektronika, aby zachęcić uczniów do nauki w kierunkach szczególnie pożądanym na rynku pracy. Należy także umożliwić uczniom uczestnictwo w zajęciach teatralno-wokalnych i językowych, które wpłyną pozytywnie na doskonalenie kompetencji kluczowych. Zajęcia powinny mieć charakter praktyczny, uczeń powinien na nich wykonywać doświadczenia, eksperymenty, tworzyć własne konstrukcje i projekty, wygłaszać przemówienia, czy też porozumiewać się w języku obcym. Niezbędne jest wykorzystywanie różnorodnych metod dydaktycznych na wszystkich rodzajach zajęć pozalekcyjnych, np.:

- ✓ nauka oparta o metodę eksperymentu,

- ✓ działania praktyczne,
- ✓ praca w grupie,
- ✓ techniki pamięci,
- ✓ gry i zabawy,
- ✓ symulacja,
- ✓ pokazy i występy sceniczne,
- ✓ wprowadzanie nowoczesnych środków przekazu, które są bliskie młodym ludziom.

Zajęcia powinny być realizowane nie tylko jako standardowe zajęcia szkolne, ale również przybierać inne formy, np.:

- ✓ realizacja projektów edukacyjnych,
- ✓ wydarzenia w szkole o charakterze edukacyjnym np. festiwale,
- ✓ warsztaty popołudniowe, weekendowe,
- ✓ półkolonie, obozy,
- ✓ wycieczki szkolne (teatr, kino, instytucje o charakterze edukacyjnym, muzea),
- ✓ spotkania ze znanymi ludźmi.

Równie ważne, co wsparcie uczniów w wyrównaniu i udoskonalaniu ich wiedzy i umiejętności, jest doposażenie bazy dydaktycznej szkoły. Wyposażenie placówki w sprzęt i pomoce przydatne zarówno w obowiązkowych zajęciach lekcyjnych jak i dodatkowych pozalekcyjnych przede wszystkim umożliwi ciekawszą pracę z uczniami. Dodatkowo podniesie atrakcyjność i jakość prowadzonych zajęć, a tym samym wpłynie na pozytywne osiągnięcia dydaktyczne szkoły.

Zaleca się używanie na zajęciach dodatkowych innych metod pracy niż na obowiązkowych lekcjach. Odejście od schematu „tablicy i kredy” wymaga zastosowania różnorodnych pomocy dydaktycznych na wszystkich rodzajach prowadzonych zajęć. Niezbędne jest polepszenie bazy dydaktycznej i wyposażenia szkół w sprzęt i urządzenia przydatne w zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych. Prowadzący powinien dysponować budżetem na zakup pomocy dydaktycznych, zgodnych z programem wdrażanym na danych zajęciach.

Należy zwrócić uwagę, aby doprowadzić do stanu, gdzie baza dydaktyczna placówki będzie zgodna z wykazem pomocy dydaktycznych oraz narzędzi TIK określonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Analiza szkoły wykazała niedostateczną współpracę z psychologiem i doradcą zawodowym. W celu jak najlepszego przygotowania do zaistnienia na rynku pracy zaleca się realizację w placówce doradztwa zawodowego, które powinno obejmować wszystkich

uczniów szkoły i być dostosowane w zakresie i formie do poziomu edukacyjnego uczniów. Właściwie prowadzone zajęcia z doradztwa zawodowego motywują do nauki i mogą zapobiec nieprzemyślanym decyzjom dotyczącym dalszej ścieżki edukacji i kariery, co ma znaczenie przy dzisiejszym wysokim bezrobociu wśród ludzi młodych.

Szkoły ponadgimnazjalne nakładają na młodzież wymóg wyboru ściśle wyspecjalizowanej ścieżki edukacji. Perspektywa podjęcia tak poważnej decyzji zdecydowanie uzasadnia konieczność wprowadzenia szkolnego doradztwa zawodowego i to już nawet na etapie szkoły podstawowej. Celem pomocy uczniom w dokonaniu właściwego wyboru należy umożliwić uczniom udział w zajęciach z doradztwa zawodowego.